

ЛЬВІВСЬКІ “АРХЕОЛОГІЧНІ” ВИСТАВКИ 1885 ТА 1888 – 1889 РОКІВ І НОВИЙ ЕТАП УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЙНИЦТВА У ЛЬВОВІ

У процесі становлення українського музейництва на західноукраїнських землях¹ львівські археологічні виставки 1885 та 1888 – 1889 рр. відіграли визначальну роль. Проте ще й досі вони не стали об'єктом ґрунтовних досліджень. У нових публікаціях найчастіше тільки побіжно подаються окремі факти з їх історії та вибірково залучаються збережені архівні матеріали². Проте, попри їх скромність та фрагментарність, впроваджені до наукового обігу відомості дозволяють високо оцінити значення обох виставок, зокрема їх внесок у розвиток історично-мистецьких досліджень та музейництва³. Основні документальні свідчення до історії виставок збережені у фондах львівських архівів⁴ та опубліковані в наукових і періодичних виданнях 1885 – 1889 рр., а також окремих пізніших публікаціях⁵.

Домінантними центрами культурного життя Західної України ХІХ ст. стали Перемишль і Львів. У них, зокрема, започатковано перші українські музейні збірки. Показового значення набула бібліотека, закладена при Перемишльській греко-католицькій капітулі (1846), у фондах якої укомплектовано унікальну збірку стародруків та рукописів, інкунабул, нумізматики, документів ХІV – ХVІІІ ст. та творів малярства⁶. Формування музейних колекцій у Львові розпочато ще до середини століття. Першою інституцією, діяльність якої немало зосереджувалася на збиранні пам'яток мистецтва, став Музей імені Любомирських при Національному закладі імені Оссолінських (1823), що належав до польських установ, налаштованих на утвердження польської національної ідеї. Згодом перелік польських музеїв поповнили інституції, засновані у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. До них належали Музей імені Дідушицьких⁷ (1870), Міський промисловий музей⁸ (1874), Історичний музей міста Львова (1893), Національний музей імені короля Яна ІІІ (1908).

Нова сторінка в історії Галичини, ознаменована чималою активізацією періоду “весни народів” 1848 р., стала визначальною в національно-політичному житті українців та, зокрема, історії формування українського музейництва. На скликаному в жовтні 1848 р. за підтримки Головної Руської Ради з ініціативи Миколи Устияновича й Івана Борисикевича з'їзді діячів культури та науки – “Соборі руських учених” – головну увагу зосереджено на програмі піднесення української культури, освіти, мови та літератури⁹. Одним із важливих наслідків роботи з'їзду стало заснування у Львові з ініціативи Головної Руської Ради культурно-просвітницької організації “Народний Дім”, до першочергових завдань якої належало відкриття книгарні, читальні та музею¹⁰. Заснований у 1850 р. Музей Народного Дому по-праву вважається першою українською музейною інституцією у Львові¹¹. Однак до 1888 р. його діяльність зосереджувалася винятково на збиранні експонатів, без їх показу.

За часів розбудови музею його фонди збагачували, головним чином, добровільні пожертвування, серед яких переважали монети, зразки малярства, рисунки, графіка,

предмети археології й етнографії та експонати природничого відділу. Найвизначнішим, фундаментальним надбанням музею стали книгозбірні, серед яких вирізняється колекція рукописів та стародруків знаного історика, каноніка Львівської греко-католицької капітули Антона Петрушевича¹². Серед першочергових завдань інституції впродовж усього її існування було фінансування та проведення археологічних досліджень, також за участю Ставропігійського інституту. Завдячуючи такій ініціативі, музейні фонди збагачено цінними зразками археологічних матеріалів. Офіційне відкриття Археологічного музею Народного дому відбулося 29 червня 1904 р.¹³

Процес збагачення музейних збірок новими експонатами, зростання ролі музеїв спричинилися до організації в Галичині перших виставок старожитностей. У 1861 р. Музей імені Любомирських організував та провів у Національному закладі імені Оссолінських першу таку експозицію. У п'яти виставкових залах показано архівні документи, рукописи та стародруки, вироби з металу, предмети церковного вжитку, ікони, зразки малярства, зброю, предмети археології¹⁴.

Зразки українського мистецтва, зібрані з допомогою провідних галицьких інституцій, збагачували також експозиції історично важливих виставок далеко за межами Львова. Основними об'єктами позальвівських експозицій стали пам'ятки етнографії та археології. 1867 р. за програмою Всеслов'янського з'їзду у Москві відбулася етнографічна виставка. Для наповнення її експозиції з українських земель Австрійської імперії надіслано цінну колекцію народного одягу, предметів домашнього вжитку, фотографій, які збрали та укомплектували львівські товариства "Галицько-Руська Матиця" та "Народний Дім"¹⁵. Після завершення виставки низку матеріалів подаровано новоствореному Етнографічному музею у Москві¹⁶. 1873 р. на Всесвітній виставці у Відні серед великого числа світових пам'яток культури гідно презентовано етнографічні та археологічні пам'ятки Галичини¹⁷. Ці заходи стали, зокрема, поштовхом до активізації охорони пам'яток культури на державному рівні.

Серед найактивніших інституцій кінця ХІХ ст. у галузі колекціонування, збереження та дослідження пам'яток історії важливим завданням яких стало проведення виставок у Львові, відзначилися Ставропігійський інститут, "Народний Дім" та "Крайове археологічне товариство". Найактивнішими подвижниками проведених заходів стали представники названих інституцій Ісидор Шараневич, Антон Петрушевич та Войцех Дідушицький. Організовані з їх ініціативи Польсько-руська (1885) та Археологічно-бібліографічна (1888 – 1889) виставки стали винятковими подіями в історії музейного життя Львова.

Польсько-руську археологічну виставку (9 – 30 вересня 1885 р.¹⁸) влаштувало Крайове археологічне товариство з нагоди проведення у Львові Археологічного з'їзду (9 – 11 вересня 1885 р.). Роботу з'їзду та приурочену до нього експозицію всебічно висвітлено на сторінках тогочасних періодичних видань, переважно польських, серед яких відзначилися "Gazeta Narodowa", "Czas", "Gazeta Warszawska", а також українські видання "Дѣло" і "Слово". Найґрунтовніший аналіз виставки опубліковано в часописі "Przegląd archeologiczny"¹⁹ разом із вміщеними поруч доповідями учасників з'їзду. Експозицію презентовано у трьох залах Львівської політехніки, суміжно з виставкою Товариства мистецтв (Towarzystwa Sztuk Pięknych)²⁰. Фінансували виставку Галицький Сейм, Львівський магістрат і пожертви графів Войцеха Дідушицького та Кароля Лянцкоронського, сума від зібраних коштів сягнула понад 2 000 зл. р.²¹ Ініціатива проведення з'їзду та виставки належала голові Археологічного товариства В. Дідушицькому. Її відкриттю передували ретельні приготування, основні завдання

яких реалізував спеціально створений “Комитетъ уряджуючій съѣздъ археологовъ и археологичну и етнографичну выставу” під головуванням В. Дідушицького. Єдиним представником української сторони у комітеті впродовж майже всього підготовчого етапу був І. Шараневич, обраний заступником голови. Лише незадовго до відкриття виставки другим головою комітету обрали єпископа, д-ра Юліана Пелеша²². До комітету входили також Людвіг Цвіклінський, Людвіг Вежбіцький, Кароль Відман²³. З метою якнайбагатшої комплектації експозиції члени комітету І. Шараневич та В. Дідушицький уклали та видрукували польською й українською мовами “Відозву” до приватних осіб, громадських установ та, найперше, духовенства із закликом до участі в організації виставки²⁴. Зі змісту документа відомо, що основну мету й завдання організованих заходів зосереджено на збиранні, дослідженні та аналізі пам’яток, збережених на українських землях, що увійшли до складу Польщі, зокрема давніх воєводств “Руского, Подольського и Белзкого”²⁵. Вирішено простежити розвиток усіх галузей мистецтва. Найперше комітет закликав до збирання пам’яток “археології”, під якою тоді малася на увазі “старовина” взагалі, проте головне місце відведено відділу церковного мистецтва. Окремо акцентовано на потребі комплектування предметів єврейського мистецтва та української етнографії. Важливим завданням стало прагнення сумістити відділ “археології” з етнографією.

Важливість виставки полягала в зібраних та вперше показаних оригінальних матеріалах. Помітним бібліографічним спадком експозиції став каталог із супровідними описами кожного експонату²⁶. Серед польського складу його упорядників – І. Шараневич – єдиний представник української сторони, який уклав відділ документів українською мовою²⁷. Згідно з каталогом, на виставці показано 222 предмети церковного вжитку – священниче вбрання, хрести, чаші, плащаниці, антимінси; 65 ікон та портретів у розділі малярства, 9 одиниць військового спорядження та зброї, 63 зразки тканин і гантів; 10 одиниць одягу; 258 експонатів розділу “етнографія”, 29 предметів з порцеляни, фаянсу, кераміки і майоліки, 40 виробів зі скла та малярства на склі, 9 одиниць меблів, 2 музичні інструменти, 260 монет і медалей, 150 одиниць архівних матеріалів: документів, дипломів, актів. Предмети археології показано за розділами: 116 одиниць матеріалів грецьких і римських, 577 одиниць доісторичних знахідок, 51 пам’ятка археології, знайдена в Галичі.

Виставку укомплектовано експонатами, які надіслали церковні громади Галичини, археологічними знахідками, привезеними з організованих Крайовим товариством та Ставропігійським інститутом археологічних досліджень, експонатами з фондів львівських музеїв²⁸, науково-освітніх закладів²⁹ і приватних колекцій³⁰.

Третину всієї експозиції заповнили приватні колекції, домінантними стали відділи нумізматики та археології. Найбільший внесок у наповнення експозиції (понад 100 пам’яток) належав Академії мистецтв у Кракові, Промислового музею у Львові, Ставропігійському інституті (спільно з колекцією І. Шараневича) та колекціонерам Артуру Мізесу й Олександрові Чоловському. Зразки релігійного мистецтва склали лише п’яту частину виставки. Серед них домінували предмети літургійного вжитку, найбільше презентовані збірками монастирів василіан у Жовкві та Крехові й кармелітів у Львові, а також церкви Святого Духа в Рогатині. Найбагатший відділ – археологія, укладений переважно з матеріалів приватних колекцій та збірки Краківської академії мистецтв. Інший важливий відділ – етнографія – найповніше презентований експонатами збірки львівського Промислового музею.

Укомплектована переважно колекціями, закладеними на галицьких землях, виставка, крім української, водночас широко презентувала мистецьку традицію Європи.

У спадок про влаштовану виставку, як додаток до публіцистичних статей та документальних свідчень, майбутнім поколінням передано рідкісний для того часу артефакт – виданий уже після закриття експозиції у серпні 1886 р.³¹ альбом із репродукціями окремих експонатів із супровідними текстами, які уклали Войцех Дідушицький, Людвіг Вежбіцький та Мар'ян Соколовський³². Попри доволі скромну кількість опублікованих фотоматеріалів, альбом слугує нерідко єдиним джерелом уявлення про окремі експоновані пам'ятки, які вже не існують або ж їх сліди втрачені. Намагаючись відтворити найцінніші зразки кожного з відділів виставки, автори свідомо оминули археологічні знахідки, керуючись наявністю таких матеріалів у фахових наукових працях археологічного спрямування.

Підсумовуючи перебіг виставки, сучасники відзначили значно менший резонанс та захоплення порівняно з очікуваними сподіваннями. Основним мотивом, на думку Л. Вежбіцького, став “инсинуований комитетови зовсѣм хибно партикуляризм”³³. Учений відстоював суто наукову ідею організаційного комітету, який, за словами дослідника, не мав на меті якогось політичного акцентування. Однак неможливо не зауважити яскраво виражених зусиль, спрямованих на применшення позицій української культури та науки. До таких анонімний дописувач газети “Дѣло” відніс перенесення дати відкриття виставки на осінь, що, на його думку, привело до зменшення кількості українських науковців з-за меж України. Виступаючи за усунення політики від науки, він запропонував у разі низького рівня презентації української сторони назвати з'їзд польським: “Коли на зѣздѣ выставѣ руска наука... має показатися незамѣтною або хочъ бы слабшою отъ польскои... съѣзд нехай собѣ називаеся только польським”³⁴. Як наслідок, кількість учасників з'їзду та відвідувачів виставки на час її відкриття не перевищувала навіть п'ятдесяти осіб. Серед них було лише чотири українські представники: о. д-р Юліан Пелеш, о. Лев Лаврецький, о. Петро Білинський та Ісидор Шараневич³⁵. Хоча відомо, що у з'їзді планували взяти участь Володимир Антонович³⁶, Дмитро Багалій та Дмитро Яворницький³⁷. І. Шараневич також був єдиним українським доповідачем. З наміром вислухати винятково його доповідь з'їзд відвідали Іван Наумович та Венедикт Площанський³⁸. Процес приготування та проведення виставки і з'їзду, незважаючи на те, що основу зібраного матеріалу уклали зразки мистецької спадщини України, виразно вказував на польський характер самого заходу. Під впливом таких ідеологічних налаштувань вступна промова В. Дідушицького, виголошена також й українською мовою, викликала здивовані відгуки на сторінках української преси: “выстава... дала першій разъ случайность, що польській магнатъ ѳтважився прилюдно промовити на рускѣй мовѣ”³⁹. Микола Голубець, коментуючи виставку, з цього приводу відзначив, що, порівняно зі ставропігійською виставкою 1888 – 1889 рр., її “позірний утравізм (мимо квалітативної переваги українських експонатів) викривив характер її фізіономії”⁴⁰. Загалом виставка та рецензії сучасників на проведений захід стали характерним відображенням національних українсько-польських взаємовідносин кінця XIX – початку XX ст.

Згідно із затвердженою підсумковою резолюцією, укладеною після завершення виставки, основною метою проведених заходів стали активізація на державному рівні археологічних досліджень, сприяння ідеї заснування кафедри археології у Львівському університеті й активізація охорони дерев'яних церков та їх пам'яток від нищення, перебудов або нефахової реставрації⁴¹. Вирішено поділити край на певну кількість

округів для забезпечення кращої охорони збережених у ньому пам'яток⁴². Водночас лише на стадії ідеї постало питання закладення музею на базі Університету або Археологічного товариства⁴³.

Археологічна виставка та з'їзд стали рушійними в новому процесі розвитку історично-мистецької науки, дослідженні релігійного мистецтва, яке досі відзначалося поодинокими оглядами пам'яток книгодрукування чи археології. Уперше залучено до наукового аналізу та поставлено до низки найкращих ансамблів іконостаси Хрестовоздвиженської церкви Скиту Манявського, церкви святої Параскеви у Львові та церкви Святого Духа в Рогатині. Показ останнього, повністю експонованого у зібраному стані на виставці⁴⁴, став винятковою виставковою подією.

Доля показаних археологічних матеріалів вирішилася після тривалих і гострих суперечок між В. Дідушицьким та І. Шараневичем щодо місця їх подальшого зберігання. У результаті пам'ятки перевезено до приміщення Ставропігійського інституту на вулицю Руську, 3, а згодом, поруч з іншими, показано на Археологічно-бібліографічній виставці Ставропігійського інституту 1888 – 1889 рр.⁴⁵

Перші музейні інституції та організовані за їх участю виставки ідеологічно були налаштовані на утвердження культури Польської держави з метою укріплення польського панування на захоплених українських землях. Українська Галичина перебувала в очікуванні національного поштовху також і в розвитку музейництва, популяризації національної історичної спадщини.

Вихід на авансцену українського музейництва судилося здійснити Ставропігійському інституту зусиллями насамперед його сеньйора, знаного історика І. Шараневича, який від самих початків головування в Інституті дбав про створення в його стінах музею та вже від 1885 р. планував відкриття археологічної виставки⁴⁶. Він укомплектував збірку, основу якої уклали пам'ятки історії Інституту та його друкарні. Більший опис музейної збірки, у якій вміщено старі книги, манускрипти, ікони, килими, тканини та пам'ятки середньовічних часів⁴⁷, надруковано в статті, приуроченій візитові до Інституту 4 липня 1887 р. ерцгерцога Рудольфа Франца Карла Йосифа. Як написала газета “Слово”, ця подія стала “началомъ основанія музея Ставропігійского Института, который уже для русской публики открытъ”⁴⁸. Після завершення виставки 1885 р. в залі засідань Інституту відкрито експозицію старовинних предметів високої “археологічної” вартості, які зібрав І. Шараневич: чаші, хрести, євангеліони, диски⁴⁹.

Упродовж 1886 – 1893 рр. у Ставропігійському інституті тривало святкування 300-літнього ювілею. Основним та заключним заходом святкової програми, крім видання ювілейних збірників, стало відкриття 10 жовтня 1888 р. Археологічно-бібліографічної виставки, приуроченої 40-літтю правління цісаря Франца-Йосифа I та 900-літтю Хрещення Русі-України. Відкриттю передувала довготривала та ґрунтовна підготовча робота, зосереджена, головню, на формуванні експозиції. Важливим чинником у процесі збирання експонатів стала згода на покровительство над нею митрополита Української греко-католицької церкви Сильвестра (Сембратовича). Керуючись його підтримкою, в друкарні Інституту надруковано спеціальну “Відозву”⁵⁰ на восьми сторінках, яку 26 квітня 1888 р. уклали ради Ставропігійського інституту та Народного Дому. Її видано у формі буклету та дослівно передруковано в газетах “Червоная Русь”⁵¹ і “Душпастьорь”⁵². Основне звернення з проханням про збирання, опис та надсилання давніх предметів церковного вжитку спрямовувалося до духовенства. З метою заохочення до участі в організації виставки “Відозву” до церковних установ надсилали із супровідним листом за підписом митрополита⁵³.

До комплектування виставки залучено фахівців музейної галузі, зокрема кустошів Промислового музею Владислава Ребчинського та музею імені Любомирських Едварда Павловича. На прохання ради Інституту допомогу в облаштуванні бібліографічного відділу надав о. А. Петрушевич⁵⁴. Спеціально для виставки Теофіл Копистинський відреставрував 150 ікон⁵⁵ та подарував три ікони XVI – XVIII ст. із власної колекції. Основним організаційним ядром став сформований 24 квітня 1887 р. комітет Археологічної виставки у складі членів Інституту: голови – о. Антона Петрушевича, заступника – Ісидора Шараневича, секретаря – Михайла Клемертовича, Еміліана Савицького та Теофіла Джулинського⁵⁶. На щотижневих засіданнях вони формували звернення до парафій, організацій, товариств та приватних осіб. Аби збагатити виставку новими надбаннями, о. А. Петрушевич та І. Шараневич організували пошукові експедиції⁵⁷.

Основою експозиції стали два відділи – історико-мистецький та бібліографічний. Перший налічував близько 700 одиниць, серед яких презентовано пам'ятки малярства (ікони, шати до ікон, портрети, пейзажі, гравюри, герби, фото, плани,), археологічні знахідки, архів, священниче вбрання, предмети літургійного призначення, зразки тканин, дзвони, предмети побуту, одяг і речі церковного інтер'єру. Пам'ятки малярства у кількості 317 одиниць становили майже половину всіх творів цього відділу. Серед них домінували вперше так широко показані ікони, яких налічувалось 234. Найбільшими групами експонатів стали також колекції предметів літургійного вжитку в числі 141 пам'ятки та 59 одиниць священничого вбрання. Основу виставки склали об'єкти, передані з 93 церков, монастирів та церковних установ Західної України. Нечисленні приватні та музейні збірки презентували відділи археології й нумізматики. Основу експозиції забезпечили більш ніж 250 пам'яток самого Ставропігійського інституту.

На відміну від попередньої Польсько-руської виставки, експозиція Ставропігійського інституту була побудована винятково на зразках української мистецької спадщини з переважанням предметів релігійного призначення. Виставка презентувала національну мистецьку традицію, була налаштована на популяризацію української культури.

Основним недоліком експозиції була відсутність просторих приміщень, на чому неодноразово наголошували її свідки в статтях тогочасних часописів. Кількість експонатів перевищувала всі сподівання. Їх розміщено в десяти кімнатах. Унаслідок відсутності достатнього місця нові пам'ятки, що надходили “майже щодня” ще впродовж двох місяців після відкриття самої виставки⁵⁸, змінювали вже експоновані.

За п'ять місяців виставку оглянуло близько трьох тисяч відвідувачів зі Львова та далеко з-поза його меж⁵⁹. Винятковою увагою у польських та українських часописах (“Червоная Русь”, “Gazeta Lwowska”, “Gazeta Narodowa”, “Kurjer Lwowski”) відзначено відвідини Яна Матейка з родиною та його учня Антона Пилиховського, намісника Галичини Казимира Фелікса Бадені з родиною⁶⁰ в колі чиновників Гр. Едуарда Таафе, Едмунда Мохнацького, Михайла Міхальського⁶¹.

Важливим історичним здобутком виставки стало видання ґрунтовних каталогів, які уклали І. Шараневич⁶² та о. А. Петрушевич⁶³, вдаючись до наукових консультацій музейних працівників, істориків та митців Едварда Павловича, Владислава Ребчинського, Петра Скобельського, Івана Макаревича, Теофіла Копистинського. Попри унікальне значення видань, вони все ж зазнали незначної критики сучасників, думки яких висвітлено на сторінках польських та українських часописів⁶⁴.

Подією історичного значення став вихід альбому репродукцій вибраних пам'яток⁶⁵ на 60 таблицях, який фінансував відомий меценат Володислав Федорович спільно зі

Ставропігійським інститутом⁶⁶. Альбом, виданий лише у п’яти примірниках, високо оцінив М. Голубець (1920)⁶⁷, наголосивши на неодмінній потребі перевидання в більшій кількості такого “унікату”, що, на жаль, залишилося лише в обідянках та планах старійшини Інституту. Оцінюючи значення виставки, знаний історик мистецтва порівняв її “з відкриттям збірок Національного Музею”, назвав “виїмковою, в своєму роді, збірною маніфестацією галицько-української, мистецької культури”⁶⁸. Е. Павлович відзначив, що й половини експонованих предметів було б достатньо для відкриття показного музею. А за цінністю, розмаїттям та насиченістю виставка, на його думку, могла б змагатися за право називатися найкращою публічною експозицією історично-мистецьких пам’яток Заходу та Сходу⁶⁹. Вже через чверть століття Іларіон Свенціцький відзначив: “ця вистава була першою спробою самостійного галицького музею, і безперечно найсвітлішою сторінкою в тихому житті величавої галицької давнини”⁷⁰.

Закономірним результатом виставки, зачиненої 28 лютого 1889 р., стало заснування на її базі Музею Ставропігійського інституту, офіційно відкритого 13 березня 1889 р. Чверть колекції новоствореного музею залишено у статусі депозиту з виставки. Значну його частку згодом передано у постійну власність внаслідок добре налагодженого процесу обміну пам’яток на книги, надруковані в друкарні Інституту⁷¹. Частину експонатів подарували самі власники з усвідомлення, що саме музей є головним місцем для унікальних предметів старовини⁷².

Відкриття перших археологічних виставок спричинилося до піднесення історично-мистецької науки, появи дискусій навколо історичних процесів розвитку українського мистецтва. До них долучилися нові дослідники польського та українського кола, думки яких часто були не одноставними, а навіть протилежними. Серед польських істориків-мистецтвознавців слід відзначити Володислава Лозінського, Мар’яна Соколовського, Войцеха Дідушицького. Українську науку репрезентували: Анатоль Вахнянин, Петро Скобельський, Осип Мончаловський, Корнило Устиянович, Іван Франко. Основними питаннями, що викликали найбільше дискусій та суперечок, стали твердження про існування самобутнього українського мистецтва та його окремих осередків, дослідження джерел до історії його розвитку.

У зв’язку з відкриттям виставок активізувалася наукова дискусія, відображена в перших дослідженнях польських істориків мистецтва М. Соколовського⁷³, В. Дідушицького⁷⁴, Е. Павловича⁷⁵, супроти яких виступав В. Лозінський⁷⁶. Думки щодо визнання самобутньої української мистецької школи, що постала під впливом візантійського, а згодом західноєвропейського малярства, які висловили М. Соколовський та В. Дідушицький, критикував В. Лозінський, заперечуючи існування окремого українського мистецтва. Основним джерелом дослідження став корпус збережених пам’яток західноукраїнського іконопису, презентований насамперед зразками XVII ст. Питання історичного розвитку малярських осередків західноукраїнського регіону і досі залишається актуальним. Нові ґрунтовні дослідження пам’яток та опрацювання корпусу писемних джерел дали змогу по-новому осмислити історичний процес існування розбудованої мережі професійних малярських осередків⁷⁷. В. Лозінський також розкритикував виставку 1885 р., наголосивши на відсутності у неї належного наукового рівня⁷⁸. Засудження поглядів В. Лозинського висловив М. Голубець, який згодом вперше після відкриття виставок, базуючись на їх матеріалах та новітній літературі, звернувся до польської й української історіографії галицького іконопису⁷⁹. Однак М. Голубець вважав, що

без В. Лозінського неможливо уявити тогочасного стану української історіографії, оскільки він своєю плідною працею відкрив нове поле пошуків.

Із відкриттям Археологічно-бібліографічної виставки з'явилися нові дослідження та публікації українських науковців: А. Вахнянина, П. Скобельського, О. Мончаловського, К. Устияновича, І. Франка.

В об'ємній статті А. Вахнянина, написаній у підкресленому дусі патріотизму, високо оцінено українське мистецтво⁸⁰. Подібно до нього, П. Скобельський полемізував із В. Лозінським, проте заперечував існування окремої української “школи”⁸¹. К. Устиянович, який долучився до дискусії про українське малярство, аналізував мистецький рівень творів. При цьому єдиним правильним зразком для нього слугували візантійські взірці⁸². Враховуючи наявність унікальних для Галичини пам'яток, він виокремив існування осібно “церковного малярства”. Під впливом виставки К. Устиянович підготував “Проект статуту руського товариства любителів штуки” (1890)⁸³. На його основі Юліан Панькевич почав працювати над статутом першого українського мистецького товариства⁸⁴.

Публіцистичні статті пізнавального змісту з описом експозиції та емоційного враження опублікували О. Мончаловський⁸⁵ та І. Франко⁸⁶. Зупинившись на пам'ятках, вони зосередили виняткову увагу на бібліографічному відділі виставки.

Окремі автори відзначали вплив політичних та релігійних подій, зокрема протистояння Православної й Католицької Церков в Україні, на формування, історичний шлях розвитку та індивідуальні особливості українського мистецтва.

Підсумовуючи результати проведених у 1885 та 1888 – 1889 рр. перших на західноукраїнських землях великих історично-мистецьких виставок, варто відзначити їх основні здобутки та історичне значення. Найперше вони спровокували піднесення досліджень з історії мистецтва, основні актуальні надбання якої збережено в опублікованих працях та статтях. Важливим етапом стало видання каталогів та альбомів, які сьогодні часто слугують уже єдиним документальним та ілюстративним джерелом дослідження втрачених пам'яток. Освітнє значення виявилось у новому усвідомленні церковної історично-мистецької спадщини, найперше в середовищі представників духовенства. Проте найважливішим здобутком Археологічно-бібліографічної виставки Ставропігійського інституту стало відкриття давно планованого музею, завдяки чому врятовано унікальні пам'ятки українського мистецтва та документи, досі збережені у львівських музеях та архівах. Відкриття у стінах Ставропігійського інституту першої української виставки та музею стало відправним пунктом історії українського музейництва у Львові, що стимулювало появу в місті нових українських музейних інституцій із різнобічним складом колекцій.

¹ Новіший огляд процесів формування львівських колекцій пам'яток релігійного мистецтва див.: Александрович В. Колекціонування українського релігійного мистецтва у Львові: здобутки та історичний досвід // Українська Греко-Католицька Церква і релігійне мистецтво (історичний досвід та проблеми сучасності). Матеріали наукової конференції, м. Львів – Рудно, 30. XI. 2002 р. – Львів, 2002. – Вип. 1 – С. 9-14.

² Лильо-Откович З. Археологічно-бібліографічна виставка у Львові 1888 – 1889 рр. // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 2000. – Вип. 35-36. – С. 605-613; Булик Н. Археологічна виставка 1885 року у Львові // Археологічні дослідження Львівського Університету. – Львів, 2004. – Вип. 7. – С. 177-183.

³ Побіжно до теми виставок вдавалися: Бандрівський М. Пам'яткоохоронна діяльність Церкви в контексті національно-культурного руху в Галичині (кінець XIX – XX ст.). Автореферат дис. на здобуття наукового ступеня канд. іст. наук. – Львів, 2001. – С. 5; Rudenko O. Dyskusja nad recepcją historyczną ruskiej sztuki religijnej końca XIX wieku w Galicji Wschodniej (wokół wystaw archeologicznych 1885 i 1888 roku) // Rocznik Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów. – Lublin, 2004. – S. 109-115; Tenże. W poszukiwaniu sztuki rodzimej. Dyskusje wokół recepcji ruskiego malarstwa sakralnego końca XIX i początku XX wieku w Galicji Wschodniej // Roczniki Humanistyczne – Lublin, 2004. – T. 52. – Z. 4. – S. 419-449; Deluga W. Historia badań we Lwowie nad sztuką cerkiewną na przełomie XIX i XX wieku // Zamojsko-Wołyńskie Zeszyty Muzealne. – Zamość, 2006-2007. – T. 4. – S. 12-23; Kondraciuk P. Muzea Polski i Ukrainy w zachowaniu i dokumentowaniu dziedzictwa kulturowego pogranicza – wprowadzenie w problematykę konferencji // Zamojsko-Wołyńskie Zeszyty Muzealne. – Zamość, 2006-2007. – T. 4. – S. 5-8; Масик Р. Крайове археологічне товариство у Львові (1875 – 1890) // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. Збірник наукових праць. – Львів, 2008. – Вип. 9. – С. 167-170.

⁴ Основний корпус писемних джерел до історії виставок збережено у фондах: Центрального державного історичного архіву України у м. Львові. (далі – ЦДІА України у Львові), Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаніка. Відділ рукописів (далі – ЛННБ ВР), Національного музею у Львові ім. Андрея Шептицького. Відділ рукописів (далі – НМЛ ВР).

⁵ Свенціцький І. Про музеї і музейництво. Нариси і замітки. – Львів, 1920. – С. 23; Голубець М. Українське малярство XVI – XVII ст. під покровом Ставропігії // Збірник Львівської Ставропігії. – Львів, 1921. – Т. 1. – С. 288-299.

⁶ Докладніше про формування збірки бібліотеки див.: Kaszlej A. Inwentarz rękopisów Biblioteki Kapituły Grekokatolickiej w Przemyślu // Seria: Inwentarze Rękopisów Biblioteki Narodowej. – Warszawa, 2011. – S. 11-13, 26; Колосовська О. Доля стародруків з бібліотеки греко-католицької капітули в Перемишлі // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка НАН України. – Львів, 1998. – Вип. 6. – С. 132-139.

⁷ У колекції Музею ім. Дідушицьких серед переважаючої більшості предметів природничої тематики виокремлено два відділи: археологічний та етнографічний: Dzieduszycki W. Przewodnik po Muzeum im. Dzieduszyckich we Lwowie. – Lwów, 1895. – S. 13; Brzęk G. Muzeum im. Dzieduszyckich we Lwowie i jego twórca. – Lublin, 1994. – S. 36.

⁸ Основу колекції Промислового музею (тепер Музей етнографії і художнього промислу Інституту народознавства НАН України) уклали твори декоративно-ужиткового мистецтва.

⁹ Серед десяти робочих секцій діяв “выдѣлъ исторіи і географіи”, у якому головував о. А. Петрушевич. У ньому розглянуто питання збереження пам'яток історії та потребу заснування музеїв: Головацький Я. Историческій очеркъ основанія галицко-русской матицѣ и справозданье первого собору ученыхъ русскихъ и любителей народного просвѣщенія. – Львовъ, 1850. – С. 27, 73-78.

¹⁰ Згідно з поданням про заснування науково-просвітнього інституту “Народного Дому”, заклад обов'язково мав організувати “1) народну бібліотеку з читальнями, 2) музеї, кабінети і збірки нарядів до науки...”: Барвінський Б. Бібліотека і музеї // Вістник неуконституованої фундації “Народного Дому” – Львів, 1918 – 1919. – № 1 – С. 62.

¹¹ Докладніше про діяльність музею див: Шпирка Г. Музей “Народного Дому” у Львові (др. пол. XIX – поч. XX ст.) // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Серія історія та географія. – Харків, 2007. – С. 240-248; Сіромська Г. Русько-народний інститут “Народний Дім” у Львові в громадському житті галицьких українців (середина XIX – поч. XX ст.). Автореферат дис. на здобуття наукового ступеня канд. іст. наук. – Львів, 2007. – С. 12-13.

¹² Опис колекції ще за життя о. А. Петрушевича здійснили сучасники: Свенцицький І. Рукописи львівських збірок. Опис рукописів “Народного дому” з колекції А. Петрушевича: В 3 т. // Українсько-руський архів: У 10 т. – Львів, 1906 – 1911. – Т. 1. – 242 с.; Т. 6. – 294 с.; Т. 7. – 193 с.; Свистунь Ф. Пергаменні документи Музея о. прал. А. С. Петрушевича // Вѣстникъ Народного Дома. – Львовъ, 1908. – № 1. – С. 1-2; № 2. – С. 22; № 3. – С. 55-56; Его же. Бумажні документи Музея о. прал. А. С. Петрушевича // Вѣстникъ Народного Дома. – Львовъ, 1908. – № 3. – С. 57–58; № 4. – С. 91-92; № 5. – С. 111-112; № 7. – С. 130-131; Марков О. Описаніе рукописей XIX в., собранія А. С. Петрушевича (въ бібліотеке “Народного Дома” въ Львовѣ) // Вѣстникъ “Народного Дома”. – Львовъ, 1912. – № 1. – С. 6-11; № 2. – С. 26-32; № 3. – С. 34-40; Петров А. Рукописные матеріали о. А. Петрушевича // Извѣстія Императорской Академіи Наукъ. – СПб., 1910. – С. 493-510.

¹³ У 1940 р. музей розформовано разом з іншими музейними установами Львова, його збірку розподілено між музеями міста, а бібліотеку передано до Львівської філії бібліотеки АН УРСР (нині –ЛННБ ім. В. Стефаника НАН Ураїни).

¹⁴ Przewodnik wystawy starożytniczej lwowskiej urządzonej przez Zakład narodowy imienia Ossolińskich w r. 1861. – Lwów, 1861. – 32 s.; Wystawa Starożytności ojczystych we Lwowie urządzona przez Zakład narodowy imienia Ossolińskich // Biblioteka Warszawska. – Warszawa, 1861. – Т. 3. – S. 690-698.

¹⁵ Білоус В. Етнографічні дослідження на західноукраїнських землях у третій чверті XIX ст. – Львів, 2000. – С. 21-23.

¹⁶ Матеріали виставки, передані до московського музею, з 1948 р. зберігаються в Російському етнографічному музеї у Санкт-Петербурзі.

¹⁷ Gintl H. Wykaz udziału Galicyi i wielkiego księstwa Krakowskiego na powszechnej wystawie 1873 w Wiedniu // Wieden, 1973. – S. 64-69; Giller A. Polska na Wystawie Powszechnej w Wiedniu 1873 r. // Listy Agatona Gillera: W 2 t. – Lwów, 1873. – Т. 1. – S. 175-184.

¹⁸ Датою закриття виставки прийнято вважати 24 вересня 1885 р. Однак, внаслідок продовження, її зачинено 30 вересня того ж року: Obie wystawy na politechnice // Gazeta Narodowa. – Lwów, 1885. – № 222. – S. 3.

¹⁹ Ossowski G. Sprawozdanie o wystawie archeologicznej we Lwowie w roku 1885 // Przegląd archeologiczny. – Lwów, 1888. – Zesz. 4. – S. 207-218.

²⁰ Zjazd archeologów we Lwowie // Gazeta Warszawska. – Lwów, 1885. – № 199. – S. 2.

²¹ Nieczuja-Ziemięcki T. Pierwsza polsko-ruska wystawa archeologiczna we Lwowie. Kraków, 1885. – S. 5.

²² Археологическая выставка // Слово. – Львовъ, 1885. – № 93. – С. 3.

²³ ЦДІА України у Львові. – Ф. 192 (Крайове археологічне товариство). – Оп. 1. – Спр. 30. – Арк. 13.

²⁴ Дѣдушицкій В., Шараневичъ И. Выстава археологична и етнографична у Львовѣ 1885. Одозва. – Львовъ, 1885. – 3 с. Те ж: Dzieduszycki W., Szaraniewicz I. Wystawa Archeologiczna i Etnograficzna we Lwowie. Odezwa. – Lwów, 1885. – 3 s. Обидва примірники: ЦДІА України у Львові. – Ф. 192. – Оп. 1. – Спр. 32. – Арк. 71-72 (україномовний), 69, 73 (польськомовний).

²⁵ Дѣдушицкій В., Шараневичъ И. Выстава... – С. 1.

²⁶ Katalog wystawy Archeologicznej i Etnograficznej we Lwowie. 1885 rok. – Lwów, 1885. – 220 s.

²⁷ ЦДІА України у Львові. – Ф. 192. – Оп. 1. – Спр. 32. – Арк. 113.

²⁸ Міський промисловий музей, Музей імені Любомирських при Національному закладі імені Оссолінських.

²⁹ Ставропігійський Інститут, Народний дім, Академія мистецтва у Кракові.

³⁰ Приватні колекції презентували збірки Антоновича Володимира, Бартиновського Владислава, Вербицького Людвіга, Дідушицького Войцеха, Добжанського Губаля, Дрогоєвського гр., Костецького Платона, Кшечуновича Францішка, Лаврецького Лева, Лянцкоронського Кароля, Макаревича Юліуша, Макаревич П., Мізеса Артура, Олесницького Євгена, Прибиславського Владислава, Сапіги Адама, Черкавського Юліана, Чоловського Олександра, Шараневича Исидора, Ярошинського Зигмунта.

³¹ Альбомъ польско-русской выставки археологической во Львовѣ 1885 г. // Новый Проломъ. – Львовъ, 1886. – № 359. – С. 4.

³² Wystawa Archeologiczna Polsko-ruska urządzona we Lwowie w roku 1885 – Lwów, 1886. – 96 s., 50 tabl.

³³ Вержибицькій Л. Вистава археологична польско-руска устроєна во Львовѣ в роцѣ 1885. Вгупъ // Wystawa Archeologiczna Polsko-ruska urządzona we Lwowie w roku 1885. – Lwów, 1886. – S. 1.

³⁴ Ив. Б. Л-ей. Зъѣзд археологичный и выставка археологична та етнографична у Львовѣ // Дѣло. – Львѣвъ, 1885. – № 83-84. – С. 2. Булик Н. Наукові з'їзди ХІХ ст. та участь у них львівських археологів // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 388-389.

³⁵ Открытѣ выставки археологической // Дѣло. – Львѣвъ, 1885. – № 95 – С. 1.

³⁶ Володимир Антонович відвідав виставку згодом, про це див.: Ваврикъ В. Основныя черты литературной дѣятельности Исидора Ивановича Шараневича // Временникъ Ставропигійскаго Института съ мѣсяцесловомъ на 1930 годъ. – Львовъ, 1929. – С. 89.

³⁷ Ив. Б. Л-ей. Зъѣрхеологичный... – С. 2.

³⁸ Zjazd Archeologiczny // Czas. – Lwów, 1885. – № 208. – S. 2.

³⁹ Открытѣ выставки археологической // Дѣло. – Львѣвъ, 1885. – № 95. – С. 2.

⁴⁰ Голубецъ М. Друге видання Альбому Археологічної Ставропигійської Виставки 1888 р. // Українська думка. – Львів, 1920. – № 10. – С. 4.

⁴¹ Зъ археологичного зъѣзду // Дѣло (Новинки). – Львѣвъ, 1885. – № 97. – С. 2.

⁴² Подчасъ археологичной выставки // Дѣло. – Львѣвъ, 1885. – № 121. – С. 3.

⁴³ Zjazd Archeologiczny. – S. 1.

⁴⁴ Katalog wystawy Archeologicznej... – № 358; Wystawa Archeologiczna Polsko-ruska... – Tabl. I-V.

⁴⁵ Булик Н. Археологічні осередки Львова (1875 – 1914): наукові пошуки та польові здобутки // Археологічні дослідження Львівського університету. – Львів, 2008. – Вип. 11. – С. 220.

⁴⁶ Спеціальная археологическая выставка // Слово. – Львовъ, 1885. – № 92. – С. 3.

⁴⁷ Arcyksiążę we Lwowie. W Stauropigii // Gazeta Narodowa. – Lwów, 1887. – № 151. – S. 1; Въ Ставропигію // Новый Проломъ. – Львовъ, 1887. – № 449. – С. 3; Архикнязь Рудольф // Новый Галичанин. – Перемишль, 1889. – № 3. – С. 35; Podróż arcyksięcia Rudolfa po Galicyi // Gazeta Warszawska. – Warszawa, 1887. – № 177. – S. 3.

⁴⁸ Музей Ставропигійского Института // Слово – Львовъ, 1887. – № 71. – С. 1.

⁴⁹ Въ салѣ засѣданій Ставропигійского Института // Слово (Новинки) – Львовъ, 1885. – № 104. – С. 3.

⁵⁰ Шараневичъ И. Возваніе Львовского Ставропигійского Института. – Львовъ, 1888. – 8 с. // ЦДІА України у Львові. – Ф. 129. – Оп. 2. – Спр. 743. – Арк. 1-4.

⁵¹ Русская библиографическо-археологическая выставка // Червоная Русь. – Львовъ, 1888. – № 52. – С. 1-2.

⁵² Возваніе Львовского Ставропигійского Института // Душпастьрь. Газета Церковна. – Львовъ, 1888. – № 10. – С. 313-317.

⁵³ Лист датовано 25 травня 1888 р. Його зміст передруковано в газеті “Червоня Русь”: Вь дѣль русской археологической выставки // Червоня Русь. – Львовъ, 1888. – № 57. – С. 3.

⁵⁴ ЛННБ. ВР. – Ф. 77 (Антон Степанович Петрушевич). – Оп. 4. – Спр. 523/п.13 – Арк. 12.

⁵⁵ Свідоцтво від 30 вересня 1893 р. Ставропігійського Інституту для Теофіла Копистинського за підписом Ісидора Шараневича про реставрацію ікон для археологічно-бібліографічної виставки 1888 р.: НМЛ ВР. – Ф. Рукописи кириличні (далі – Рк). – Спр. 2922/11.

⁵⁶ Виставка древностей Ставропігійського Інститута // Червоня Русь. – Львовъ, 1887. – № 46. – С. 3; Археологическая выставка Ставропігійського Інститута // Червоня Русь. – Львовъ, 1887. – № 58. – С. 3.

⁵⁷ Изъ Перемышля // Червоня Русь. – Львовъ, 1888. – № 102. – С. 3; Изъ Ярославля // Червоня Русь. – Львовъ, 1888. – № 102. – С. 3.

⁵⁸ Русская археологическо-библіографическая выставка // Червоня Русь. – Львовъ, 1888. – № 120. – С. 3; Изъ Ставропігійської виставки // Червоня Русь. – Львовъ, 1888. – № 135. – С. 3.

⁵⁹ Виставка древностей Ставропігійського Інститута // Червоня Русь. – Львовъ, 1889. – № 5. – С. 3.

⁶⁰ Виставку древностей Ставропігійського Інститута // Червоня Русь. – Львовъ, 1888 (1889). – № 150. – С. 3.

⁶¹ Книга гостей посетившихъ музей Ставропігійського Інститута. Нач. дня 24 XI (6 XII) 1887 // Львівський історичний музей. Відділ рукописів. – Инв. № 215. – С. 85-86.

⁶² Шараневичъ И. Каталог археологическо-библіографической выставки Ставропігійскаго Інститута въ Львовѣ открытой дня 10 Октября 1888, а имѣющей быти закрытою дня 12 Января 1889 по н. ст. – Львовъ, 1888. – 96 с.; Katalog archeologiczno-bibliograficznej wystawy Instytutu Stauropigiańskiego we Lwowie, otwartej dnia 10. października r. 1888., a mającej się zamknąć dnia 12. stycznia r. 1889. – Lwów, 1888. – 117 s.

⁶³ Петрушевичъ А. С. Каталог церковно-славянскихъ рукописей и старопечатныхъ книгъ кирилловского письма, находящихся на археологическо-библіографической выставке в Ставропігійскомъ заведении. – Львовъ, 1888. – 45 с.

⁶⁴ Z wystawy Stauropigiańskiej. I // Dziennik Polski. – Lwów, 1888. – № 317. – S. 2; Otwarcie wystawy archeologicznej // Kurjer Lwowski. – Lwów, 1888. – № 283. – S. 3.

⁶⁵ Найповніший екземпляр альбому знаходиться у фототеці НМЛ.

⁶⁶ Шараневич И. Отчетъ изъ Археологическо-библіографической выставки въ Ставропігійскомъ институтѣ открытой 28 сент. (10 окт.) 1888 г., закрытой 16 (28) фебр. 1889 г. и опись фотографически снятыхъ предметовъ изъ той же выставки. – Львовъ, 1889. – С 14.

⁶⁷ Голубецъ М. Друге видання... – С. 4.

⁶⁸ Там само. – С. 4.

⁶⁹ Pawłowicz E. Wystawa archeologiczno-bibliograficzna Instytutu Stauropigijskiego // Przewodnik naukowy i literacki. – Lwow, 1888. – S. 1044.

⁷⁰ Свенціцький І. Про музей і музейництво. Нариси і замітки. – Львів, 1920. – С. 23.

⁷¹ Szaraniewicz I. Ruskie museum Instytutu Stauropigijskiego we Lwowie. – Lwów, 1937. – S. 2.

⁷² Ставропігійській Інститутъ // Червоня Русь. – Львовъ, 1889. – № 66. – С. 3.

⁷³ Sokołowski M. Rzecz o malarstwie. Obrazy // Wystawa Archeologiczna Polsko-Ruska urządzona we Lwowie w roku 1885. – Lwów, 1885. – S. 13-24.

⁷⁴ Dzieduszycki W. Przedmowa. Pogląd na dzieje sztuki na Rusi // Wystawa Archeologiczna Polsko-Ruska urządzona we Lwowie w roku 1885. – Lwów, 1885. – S. 3-4; Tenże, Ikonostas Bohorodczański // Przegląd Archeologiczny. – Lwów, 1886. – Zesz. 4. – S. 91-130.

⁷⁵ Pawłowicz E. Wystawa archeologiczno-bibliograficzna... – S. 1042-1047.

⁷⁶ Łoziński W. Malarstwo cerkiewne na Rusi // Kwartalnik Historyczny. – Lwów, 1887. – S. 149-209; Tenże. Recenze i Sprawozdania. Wystawa Archeologiczna Polsko-Ruska we Lwowie 1885 // Przewodnik naukowy i literacki. – Lwów, 1888. – S. 24-31.

⁷⁷ Основні матеріали про малярські осередки на західноукраїнських землях за часів Середньовіччя див.: Александрович В. Львівські малярі кінця XVI століття (Студії з історії українського мистецтва. – Т. 2). – Львів, 1998. – 200 с. Його ж: Західноукраїнські малярі XVI століття (Студії з історії українського мистецтва. – Т. 3). – Львів, 2000. – 312 с.

⁷⁸ Łoziński W. Recenze i Sprawozdania... – S. 24.

⁷⁹ Голубець М. Українське малярство. – С. 247-248, 293-294.

⁸⁰ Вахнянин Н. Археологічна вистава Інститута Ставропігійського // Дѣло. – Львовъ, 1888. – № 242. – С. 2; № 244. – С. 1; № 246. – С. 1; № 247. – С. 1; № 248. – С. 1-2; № 249. – С. 1-2; № 250. – С. 1-2; № 251. – С. 1; № 253. – С. 1.

⁸¹ Скобельський П. О археологічно-библіографічній виставці Ставропігійського Інститута // Зоря. – Львовъ 1889. – № 5. – С. 85-87; № 8. – С. 140-142; № 9. – С. 155-157; № 10. – С. 173-174; № 11. – С. 190-191; № 12. – С. 206-208; № 13-14. – С. 234-235; № 15-16. – С. 272-274.

⁸² Устиянович К. Де що о нашій живописи церковній // Дѣло. – Львовъ, 1888. – № 7 – С. 1-2; № 9. – С. 1; № 10. – С. 1.

⁸³ Устиянович К. Проект статуту руського товариства любителів штуки від 1890 р. // НМЛ ВР. – Ф. Рк. – Спр. 1440.

⁸⁴ Купчинська Л. Творчість Теофіла Копистинського у контексті розвитку образотворчого мистецтва західноукраїнських земель другої половини XIX – початку XX століть. – Львів-Філадельфія, 2009. – С. 33.

⁸⁵ Мончаловський О. Письмо кь другу // Бесѣда. – Львовъ, 1888. – № 19. – С. 218-220; № 20. – С. 230-232; № 21. – С. 242-244; № 22. – С. 254-256.

⁸⁶ Franko I. Archeologiczno-bibliograficzna wystawa // Kurjer Lwowski. – Lwów, 1889. – № 46. – S. 2-3.

Ольга Горда-Цибко.

“Археологічні” виставки 1885 та 1888 – 1889 років і новий етап українського музейництва у Львові.

У статті висвітлено діяльність перших археологічних виставок у Львові 1885 і 1888 – 1889 років. Проведено огляд важливих етапів організації виставок, проаналізовано зібрані та показані на ній матеріали. Розглянуто їх історичний внесок у розвиток українського музейництва та мистецтвознавства. Акцентовано увагу на основних здобутках виставок із залученням важливих задокументованих описів очевидців. Проаналізовано основні мистецтвознавчі праці українських та польських науковців. Введено в науковий обіг нові джерельні матеріали, що дають можливість детальніше вивчити тему.

Olha Horda-Tsybko.

“The archaeological” exhibitions in 1885 and 1888 – 1889 and a new stage of Ukraine museology in Lviv.

The article highlights the activities of the first archaeological exhibitions in Lviv in 1885 and 1888 – 1889 years. A review of the important stages of the exhibitions is conducted; the collected and flashy materials are analyzed. Their historic contribution to the development of Ukrainian museology and history of Art Criticism are considered. Attention is focused on the major achievements of exhibitions involving documented descriptions of important witnesses. Into scientific circulation the new source materials which enable to learn more about the subject are introduced.